

JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA
 89. 1941/1942 sz. évi.
 Évk: 1941 évi szeptember 10-25 n.
 Elnök: _____
 dr. molnár. (Munka): _____

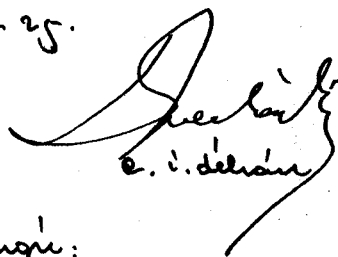
Bizálatra biadatik:

Dr. Glasndel Silnos

" Glachbark Janó

professzor matemat.

Dobozu 1941. sept. 25.

 J. J. S. S. S.

- xii. 6358 - 1941. 10. 1. - negres - egyhangu;
- 6504 - " - 10. 26 - letales - egyhangu;
- 6566. " - 11. 22. - kiskiseli - nls.

Bereggyag, Bereg m., 1941. dec. 18. ref.
 avatani atirat: 20. 1/1941-42.

Rep. 1941. 11. 22.

Szótárral - előszóval.
Dr. Kovács István
Debrecen, 1941. október 2.

A M E I J I - A L K O T M Á N Y .

Hozzájárulok.

Debrecen, 1941. október 2.

Jelenrejtő

doktori értekezése :
i f j . K o v á c s I s t v á n
jogszigorlónak

a Politika tárgyköréből.
1941.

A 2354

FORRÁSMŰVEK:

- 1.SH. FUJII : The essentials of Japanese Constitutional Law.
Tokyo, 1940.
- 2.N.MATSUNAMI : The Constitution of Japan.
Tokyo, 1930.
- 3.H. ITO : Commentaries on the Constitution of the Empire of Jap.
Tokyo, 1889.
- 4.CHR. KAEMPF : Entwicklung der Verfassungswissenschaft Japans.
Archiv des öffentlichen Rechts, Heft 1. /Sept. 1940./
Tübingen.
- 5.O.KOELLREUTHER : Zum Wesen des heutigen jap. Verfassungsrechts.
" - " : Der verfassungsrechtliche Aufbau des gegenwärtigen Japan.
Reichsverwaltungsblatt
Heft 6. /10. Febr. 1940./
Berlin.
- 2.

ELŐSZÓ.

Jogtudományb. doktori értekezésem témájának a japán alkotmány tárgyköréből történő megválasztására elsősorban az a körülmény vezetett, hogy a velünk rokoni és szívélyes baráti kapcsolatban, valamint politikai szövetségben lévő japáni császárság most ünnepli fennállásának kétezerhatszázadik évfordulóját.

A nemzetek sorsa nagyrészen az alkotmányukon fordul meg. Az alkotmány az a tényező, amellyel áll vagy bukik egy nemzet. A japáni alkotmány a Meiji-éra alatt hirdettetett ki. Említésreméltó ez a korszak annyiban is, hogy ettől az időtől kezdve nyitotta meg kapuit Japán a külföldiek előtt és kilépve az eddigi hagyományos elzárkózottságából a nemzetek kulturközösségének a tagjává lett. A Meiji-alkotmány promulgálása óta eltelt ötven év alatt Japán a távolkeleti élettér vezérlő nagyhatalma lett, a világnak korunkban egyetlen "színes" nagyhatalma, mely a most, az u. n. "ifjú és öreg" nemzetek élet-halál küzdelméből kialakuló új világrend szilárd pillére. /Berlin-Róma-Tókió háromszög./ Ez a nagyhatalmi állás és az ezzel kapcsolatos fejlődés és virágzás a japán nemzet életében az alkotmány proklamálása óta kezdődött el! Ebben a

tényben látom a japán császárság alkotmányának jóságát, jelentőségét.

Szükségesnek tartottam jelen értekezésben a Meiji-alkotmány szövegének a teljes egészében való közlését, melyet angolból fordítottam magyarra.

Célszerűnek véltem az alkotmány szövegének a tárgyalását illetőleg a cikkelyről-cikkelyre történő ismertetés és kritikai megvilágítás módszerét, valamint összehasonlítást tenni a nyugateurópai u.n. kormányzásnélküli alkotmányos uralkodás elvén álló alkotmányok és a japán alkotmány között, továbbá a magyar és a japán alkotmányban mutatkozó hasonlóságok tekintetében. Igyekeztem az ezen alkotmányok közötti különbségeket is helyenként kimutatni.

A Meiji-alkotmány megváltoztatására létrejöttétől mostanáig /50 év/ nem volt szükség. Ez is az alkotmány jósága mellett szól. Egy félszázadnyi távlat - azt hiszem - elegendő arra, hogy egy alkotmány bevált vagy ben nem vált volta megállapítható legyen. Ebben a tekintetben nem férhet semmi kétség ahhoz, hogy a japán alkotmány a legteljesebben felelt meg desztinációjának : az állam felvirágozásának.

... ..

A MEIJI-ALKOTMÁNY KELETKEZÉSE, FELOSZTÁSA.

A japán alkotmány keletkezésének az eszméje Meiji császár nevéhez fűződik, aki Hirobumi Ito nevű alattvalóját Németországba küldte tanulmányutra, aki főleg az európai és az amerikai alkotmányok, közjogi berendezések tekintetében folytatott beható tanulmányozást. Midőn másfélévi mélyreható studium után nevezett visszatért hazájába, beszámolt a császárnak küldetése eredményeiről. Ekkor a császár megbizta őt egyfelől az ősi japán történelmi intézményeken, szokásokon és hagyományokon, másfelől a korszerű európai és amerikai alkotmányok elméletein és mintáin alapuló alkotmánytervezet elkészítésével. A tervezet elkészülte után a császár megalkotta az elméleti és gyakorlati szakférfiakból álló Titkos Tanácsot, mely megállapította a japán alkotmány végleges szövegét. Ez az alkotmány a császár által adományozott, engedélyezett alkotmány, mint pl. az 1814.-i francia vagy az 1906.-i orosz alkotmány. A japáni alkotmány engedélyezéséről az országgyűlés megalapításáról rendelkező 1881.-1 császári rendelet tartalmaz intézkedést, - mondván, - hogy " a császár rövid időn belül alkotmányt engedélyez." Ez 1889.-ben meg is történt. Az alkotmány

proklamálása idején Japánban országgyűlés még nem létezett, különben is a törvényhozó hatalom kizárólag a császár kezében összpontosult, ennek a következményekép a japán alkotmány úgy jelentkezik, mint a császár engedélyezése, adományozása által annak egyoldalú ténye.

A Meiji-alkotmány 76 cikkelyt magában foglaló 7 fejezetből áll. Ezek előtt található az alkotmány részét képező Bevezetés, mely voltaképen nem más, mint egy császári rendelet, mely az alkotmány szellemének a helyes megértését szolgálja. Ez az alkotmány alaptárgyaira, a nemzeti strukturára és a kormányzás és uralkodás alapelveire világít rá, így mintegy spirituális és teleológikus magyarázatot képezi az alkotmánynak.

A JAPÁN CSÁSZÁRSÁG ALKOTMÁNYA.

BEVEZETÉS.

„ A mindenkor egyenesági utódlással trónra lépett Őseink dicsőséges uralmából kifolyólag, - áthatva attól a vágytól, hogy kedvelt alattvalóink értelmi és erkölcsi képességeinek a fejlesztésére és az ő jólétüknek az előmozdítására mindazokat /t.i. intézkedéseket/ megtegyük, melyeknek az élvezetében

Őseink jóakaró gondoskodása és atyai örködése folytán részesültek és az állam virágzásának a fenntartását remélve, - ezennel proklamáljuk császári rendeletünkkel az állam alaptörvényét, hogy szögezze le azokat az elveket, melyek Minket magatartásunkban vezetni fognak és jelölje ki azokat, /t.i. alapelveket/ amelyekhez Leszármazóink, valamint Alattvalóink és az ő leszármazottaik mindenkor alkalmazkodni fognak.

Az állami szuverénitás jogait Elődeinktől örököltük és azokat Utódainkra fogjuk hagyományozni. Ezeket a jogokat Mi és Utódaink az ezuttal adományozott alkotmány rendelkezéseinek megfelelően fogjuk gyakorolni.

Ezennel most kinyilatkoztatjuk, hogy Népünk tulajdonjogának a biztonságát tiszteletben tartjuk és megoltalmazzuk és biztosítjuk azok teljes élvezetében való meghagyását a jelen alkotmány és a törvény rendelkezéseinek a korlátaiban belül.

Az országgyűlés első ízben a 23. Meiji-évre /1890.-re. Japánban az éveket a császárok trónraléptétől számítják./ lesz összehíva és a jelen alkotmány hatálybaléptekör veszi kezdetét annak megnyitása.

Ha a jövőben szükségessé válna a jelen alkotmány bármelyik rendelkezésének a megváltoztatása, Nekünk és Utódainknak lesz kezdeményezési jogunk és

ugyaneből a célból az országgyűlésen törvényjavaslatot terjeszthetünk be. A jelen alkotmány megszá-
bott feltételei szerint fog e fölött az országgyűlés
szavazni és nem lesz másmódon Leszármazóinknak és
Alattvalóinknak megengedve bármely más megváltoztatás
megkísérlése.

Az állam miniszterei Nekünk felelősséggel
tartoznak ezen alkotmány végrehajtását illetőleg és
a Mi jelenbeli és jövőbeli Alattvalóink egyszer s
mindenkorra vállalják a jelen alkotmány rendelkezése
szerinti alkalmazkodás kötelezettségét."

/A továbbiakban következik Őfelsége s.k.
aláírása,pecsétje.Keltezés:Meiji 22. év II.11.Követ-
kezik még a min. elnök,A Titkos Tanács elnöke és a
miniszterek sk. aláírása. A keltezés helye nincs fel-
említve./

...

A császár "saját alkotmányá-"nak alattvalói
részéről történő respektálását illetőleg azok számára
maga adott utasítást a Bevezetésben: " ... ezennel
proklamáljuk ... az állam alaptörvényét,hogy ... je-
lölje ki azokat,/t.i. alapelveket/ amelyekhez ...
Alattvalóink és az ő leszármazottaik mindenkor alkal-
mazkodni fognak."

A Bevezetésben olvashatjuk a császár követ-

kező szavait: "Az állami szuverénitás jogait Elődeinktől örököltük és azokat Utódainkra fogjuk hagyományozni." Ezáltal a tenno /a császár japánul/ a monarchikus szellemet erősíti, mely Japánban a legősibb időktől kezdve változatlanul áll fenn. Japán az egyetlen monarchia a világon, amely a Jimmu császár alapítása óta /pontosan 2600 esztendeje/ megszakítás nélkül folytatódott. Ennélfogva a messze évszázadokba visszanyúló, történelmi alapokon nyugvó japán monarchiát a császárság létezésével azonosnak vehetjük. A császár mint a császári ősök leszármazottja örököse a szuverén hatalomnak, amelyet egy és ugyanaz a dinasztia közvetített és amelyet a császárok utódai örökölnek, mivel az a japáni hagyományok szerint "egykoru az éggel és a földdel."

Nálunk Magyarországon is erős a monarchikus szellem, amelyet az a tény is bizonyít, hogy a veszített világháború után "a nemzet változatlanul ragaszkodik ősi államformájához," a királyság intézményéhez.

A Bevezetésben figyelmet érdemel az a tény, hogy ott külön is ki van hangsúlyozva az állampolgárok tulajdonjogának az alkotmány rendelkezése szerinti tiszteletben tartása. Nagyon fontos és egészen modern intézkedése a Bevezetésnek az országgyűlés összehívásával és megnyitásával kapcsolatos rendelkezés.

zése, valamint az alkotmány megváltoztatására vonatkozó parancs. Ez utóbbiból kifejezetten tűnik ki a jelen alkotmány alaptörvényi jellege.

A Bevezetés befejező soraiban láthatjuk, hogy "az állam miniszterei felelősséggel tartoznak.." Innen a felelős minisztériumnak az elve érvényesülése olvasható ki.

Az eddigiekben főként a Bevezetésről esett szó, most rátérek a Meiji-alkotmány tulajdonképeni ismertetésére. Ez az alkotmány egy adott időpontban /1889.-ben/ foglaltatott írásba és kihirdettetett. Ennek ellenére mégsem beszélhetünk a japán alkotmányról úgy, hogy az charta-alkotmány. Ugyanis tulajdonképen sem az írásba foglalás, sem pedig a kihirdetés nem tekinthető a japán alkotmány keletkezési idejének, mivel annak tulnyomó része évszázadok során át alakult ki, csiszolódott és ülepedett le. Meiji császár idejében csupán annyi történt, hogy a japán alkotmány anyaga írásba foglaltatott és ez az alkotmányanyag, amely ekkor már több, mint 25 évszázad multjának bélyegét hordta magán, néhány új, korszerű intézménnyel bővült. /Pl. a miniszteri felelősség, országgyűlés, ellenjegyzés stb./ Az alkotmány lényege, alapja azonban a korszerűsítés ellenére is ugyanaz maradt, így nem vesztette el eddigi történeti jellegét. Csak az ilyen értelmezés után be-

szélhetünk a Meiji-alkotmánnyal kapcsolatban. Tehát a japán alkotmánynak a Meiji-éra alatti írásbafoglalása nem teszi a japán alkotmányt írott alkotmánnyá, hanem az továbbra is megőrzi történelmi jellegét. Hiába foglalnák írásba pl. a magyar alkotmányt az annak tengelyét képező Szent-Korona tanával, nem lenne az charta-alkotmány, mert az nemcsak a jelennek, hanem a magyar múltnak is a közjogi meggyőződését, jogfelfogását tükrözi vissza.

A japán alkotmány kihirdetését magában foglaló császári rendeletben többek között a következőket olvashatjuk: "Előmozdítónak, előnyösnek tartjuk, hogy rendeleti úton tegyük érthetővé Házunk alapítója és a többi császári Őseinkről fennmaradt jogszabályokat.....Ezen törvények csak a császári Házunk Alapítójától és a többi császári Őseinkről ránk hagyományozott uralmi vezetés /uralkodás/ céljait szolgáló magasabb rendű rendelkezéseknek a megmagyarázására szolgálnak." Ezek az idézett kitételek is azt mutatják, hogy a japán alkotmány történelmi produktum.

Japán közjogi felfogás szerint a japán alkotmány a "Napistennő" akaratának a kinyilatkoztatása Meiji tennón keresztül, aki az alkotmányt a nemzeti strukturának megfelelően a Jimmu tenno által alapított birodalom 2549. évfordulóján promulgálta. /1889.-ben./

és a következő év november 11.-én lépett hatályba az országgyűlés /Teikoku Gikai/ első ülésszakának a megnyitási napján. Miként Fujii prof. írja : "A japán alkotmány egykoru a földdel és az éggel." Valóban a japán alkotmány a Felkelő Nap Országá 2600 éves történelmének, szokásainak, hagyományainak, faji szellemének és nemzeti jellegének a harmóniája.

A JAPÁN CSÁSZÁRSÁG ALKOTMÁNYTÖRVÉNYE.

I. FEJEZET.

A c s á s z á r .

1. cikkely.

" A japán császárság fölött mindenkor a császár *töretlen* ága uralkodik és kormányoz. "

Az első cikkelyben találjuk meg a japán alkotmány egyik leglényegesebb karakterisztikonját, mely sehol más nemzet alkotmányában nem fordul elő "uralkodik és kormányoz!" Ebben a tekintetben mutatkozik fő különbség a nyugateurópai u.n. kormányzás-nélküli alkotmányos uralkodás elvén felépült alkotmányok és a japán alkotmány között, hogy a császár részt vesz az állam kormányzásában. Az a tény, hogy a japán császár nemcsak uralkodik, hanem kormányoz is egyuttal bizonyítva látszik a következőkben.

Ito forrásul szolgáló művében olvastam: "Én fia vagyok /Yamato-take-no herceg mondta/ Otarashihiko-Oshiro-Wake császárnak, aki a Nyolc Nagy Sziget Országát kormányozza." Ugyanezt mondotta Mommu császár trónraléptekor /Kr. u. 697 - 707./ : "A Nyolc Nagy Sziget Országa fölött fogunk uralkodni és kormányozni" /A Japánt jelentő "Nyolc Nagy Sziget Országa" állandóan előforduló formula a császári rescriptumokban./ A Kojikiben /ősi japán imádságoskönyv/ olvasható: "Ashihara országa /Japán/ az az ország, amely fölött a császár utódai uralkodni és kormányozni fognak." Ugyanezt mondotta, - a japán hagyomány szerint - a Napistennő Ninigi-no Mikoto nevű fiának, mikor az leszállt a földre. Ez az ország alapvető iratlan alkotmánya, mely szerint a japán császárság a "Napistennő egyenes ágából származó császár által kormányoztatik a honalapítástól kezdve az idők végezetéig."

Az alkotmány első cikkelyéből folyik még az is, hogy a császári ház tagjain kívül senki más nem örökölheti a trónt. Az alkotmány egyes rendelkezéseinek megváltoztatás tekintetébeni szükségessége az idők folyamán felmerülhet, de az első cikkely alapelve mindenkor azonos marad.

2. cikkely.

"A császári trónt a császári fiági leszárl-

mazottak öröklük a császári házszabályok rendelkezései szerint."

A császári házszabályok, melyek a trónutódlásra, koronázásra, az uralkodóház tagjainak címekre, stb. vonatkozólag tartalmaz^{nak} rendelkezést, szintén Meiji császár idejében kodifikáltattak. A vonatkozó rendelkezések értelmében a császári trónt a császár fiági finemű leszármazói öröklük, és pedig az elsőszülöttség rendje szerint. A tróralépőnek vérszerinti leszármazottnak kell lenni. A császári házszabályokban nem találtam intézkedést az uralkodócsalád tagjainak a kihalását illetőleg. Ilyen rendelkezés különben is anakronizmusnak tűnne fel az alkotmány 1. cikkelyével szemben. Az ott található "mindenkor" kifejezés értelmében mintha az lenne kiolvasható, hogy ez a tény sohasem következhetik be a dinasztianál. Még a fiág esetleges kihalása esetére vonatkozóan sincs a császári házszabályokban intézkedés a nőági uralkodást illetőleg.

3. cikkely.

" A császár szent és sérthetetlen."

Ez azt jelenti, hogy a császár cselekményei minden törvényi kritikán felül állanak. Innen még az tűnik ki, hogy a császár nem vonható felelősségre.

Helyette a tanácsadói minőségben szereplő miniszterek vállalják a felelősséget, akiknek kötelessége az államügyeknek az alkotmány rendelkezése szerinti intézése. Ebből a cikkelyből következik még az is, hogy a császár személye fokozottabb büntetőjogi védelemben részesül. Ami pedig a császár szent voltát illeti, a japáni hagyományok értelmében azt jelenti, hogy a császár, aki a Napistennő földreszállt unokájától származik, nem más, mint maga az istenség. / Bár a "szent" fogalmának jogi értelmezése tekintetében a vélemények eltérők, mindazonáltal a jelen esetben helytállónak látszik, ha ennek a szónak a fogalmát a legtágabban magyarázzuk. /

4. cikkely.

" A császárság élén a császár áll, aki egyesíti magában a szuverénitásból fakadó jogokat és azokat a jelen alkotmány rendelkezései szerint gyakorolja. "

Idevonatkozólag már a Bevezetésben is van említés. A császárnak, mint a szuverén hatalom birtokosának a hatalma kiterjed az alaki államhatalom mindhárom ágára. A törvényhozást az országgyűlés beleegyezésével gyakorolja, a végrehajtó hatalmat a közigazgatási szervek az ő személyes felügyelete alatt

gyakorolják és a birói hatalom jogkörét pedig a bíróságok az ő nevében végzik. Bár ezeket a hatalmakat a császár nem gyakorolja személyesen, a bíróságok és a közigazgatási szervek ^{azokat} az őket megillető jogokat birkolják, mely jogokat a császár ruházott át rájuk, úgy hogy azt lehet mondani, hogy mindezen jogok a császár szuverén hatalmából származnak. Ami pedig a törvényhozó hatalomnak a gyakorlását illeti, ott az alkotmány rendelkezése szerint /1. később/ szükségessé tétetett az országgyűlésnek a beleegyezése, amely csak annyit jelent, hogy ez utóbbi a császár törvényhozó cselekménye számára beleegyezését adja és semmi többet.

Az államügyek feletti suprema potestas mellett ugyanilyen hatalom illeti a császárt a császári család felett. Ezt a hatalmát a császár a személye körüli miniszternek a tanácsadása mellett gyakorolja. Ebbe a császár az országgyűlésnek semmi beleszólást nem enged. Az idetartozó ügyek a következők: A trón öröklése, a régensség intézménye, a császári házszabályok módosítása, a császári család és a rendek feletti felügyelet, a császári ház pénzügyei, valamint a "szent ritusok" fölötti legmagasabb felügyelet, továbbá szociális ügyek, /audienciák, fogadások, szegények, elhagyatottak támogatása/ és a császári ház tagjai feletti biráskodás.

A császár szuverén hatalmának a legfőbb államügyek, valamint a császári család feletti hatalma mellett a császári szuverénitás harmadik ága a haderő fölötti legfőbb parancsnokság. Ez utóbbi azért különböztendő meg az államügyek feletti suprema potestástól, mivel ez független a miniszterek tevékenységétől. Ito idézett "Commentaries ... c. művében rámutat arra, hogy a hadsereg és a hadi tengerészet organizációja feletti hatalmat a császár a felelős miniszterek tanácsával gyakorolja, ellenben pedig, ami a szárazföldi és tengeri haderő feletti legfőbb vezénylet és parancsnokságot illeti, a legfőbb hatalom a császár személyében egyesül.

5. cikkely.

" A császár a törvényhozó hatalmat az országgyűlés beleegyezésével gyakorolja."

Innen tűnik ki a törvényhozói hatalomnak a császár és az országgyűlés közötti megosztottsága következtében a japán monarchia alkotmányos jellege.

6. cikkely.

" A császár szentesíti a törvényeket, gondoskodik azok kihirdetéséről és végrehajtásáról."

A törvényt szentesítés és kihirdetés a monar-

chikus államokban az uralkodónak az államügyek feletti szuverén hatalmából folyó joga és magas államszer-
vi tevékenységének megnyilatkozása. Az csak magától értetődik, hogy a monarcha, mint a végrehajtó hatalom feje gondoskodik a legmagasabb állami akarat végrehajtásáról.

7. cikkely.

" A császár összehívja, megnyitja, berekeszti és elnapolja az országgyűlést, valamint feloszlatja a képviselőházat. "

A császárnak az országgyűléssel kapcsolatos mindeme jogai szuverén hatalmából fakadnak.

8. cikkely.

" Az országgyűlés együttnemlétében a császár sürgős szükség következtében a közbiztonság fenntartására vagy a közt érhető szerencsétlenségek elkerülése céljából a törvény helyett császári rendeleteket bocsáthat ki.

Az ilyen császári rendeletek bemutatandók az országgyűlés legközelebbi ülésén és, ha az országgyűlés a kibocsátott rendeleteket nem helyesli, azokat a kormány a jövőre vonatkozólag érvényteleneknek jelenti ki."

Fenti cikkely biztosítani kívánja az állam polgárainak az összességét a császár által a fenyegető szükség idején hozott esetleges, az alkotmány szellemének meg nem felelő rendelkezések ellen azáltal, hogyha az országgyűlés a császár által kibocsátott rendeletekhez nem járul hozzá, azok törvénytelenége vagy célszerűtlenége esetén az országgyűlésen eszközölt bemutatásuk alkalmával a jövőre nézve megszűntnek jelenti ki. Ez a cikkely tehát fontos alkotmánybiztosítékot tartalmaz.

9. cikkely.

" A császár bocsátja ki vagy bocsáttatja ki a törvények végrehajtására, a közbéke és a közrend fenntartására vagy az állampolgárok jólétének az előmozdítására szükséges rendeleteket. De egy rendelet sem változtathatja meg semmiképen sem a már meglévő törvényt."

Az alkotmányos államokban a törvényhozás megosztottságából kifolyólag az uralkodó és az országgyűlés egyenrangú szervek. Mégis azonban Japánban a törvényhozó hatalom e két faktora között nincs meg az egyenjogúság, mivel olyan intézkedések feletti jogok tartoznak a császár jogköréhez, amelyek más országokban a törvényhozás tárgyát képezik, ennél fogva ezek

hozatalához voltaképen az országgyűlésnek a közreműködése lenne szükséges. A japán alkotmány azonban ebben a tekintetben oly rendelkezéseket foglal magában, amelyek más országok alkotmányaiban nem lelhetők fel. A fenti cikkely értelmében a császár már "az állampolgárok jólétének az előmozdítására" vonatkozó szükséges rendeleteket is megalkothatja. Ez utóbbi oly tág hatalmat biztosít a tennonak, amellyel egyetlen monarcha sem rendelkezik. Japán államformája: monarchia, - közelebben megjelölve, - ennek az a faja, amelyet örökösödési monarchiának nevezünk. Az előbb említettek alapján a japán monarchiát a legabszolútabb monarchiának is nevezhetjük, mert sehol a világon egy monarchának sincs olyan nagy hatalma, mint a japáninak.

10. cikkely.

" A császár határozza meg a közigazgatás különböző ágazatainak a szervezetét és az összes állami tisztviselők fizetését, /ideértve a katonai személyeket is/ ő nevezi ki és bocsátja el ugyanezeket. Speciális kivételek a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően a jelen alkotmányban és más törvényekben eszközöltetnek."

A császár széleskörű jogköre nyilvánul meg a fenti cikkelyben. A közigazgatás hatalmas apparátu-

sának, organizációjának a megállapítása a császár feladata. Az ebben a cikkelyben foglaltak is csak azt mutatják, hogy az összes monarchák hatalma fölött milyen kiemelkedő a császár hatalma.

11. cikkely.

" A császár a hadsereg és a haditengerészet legfőbb parancsnoka."

A szuverén császári hatalomnak tényleges szilárd alapját képezi az a tény, hogy a császár a legfőbb hadur. Akinek a rendelkezése alatt áll a hadsereg az de facto is a legnagyobb ur az országban.

12. cikkely.

" A császár határozza meg a hadsereg és a haditengerészet belső szervezetét és békeállományát. "

A császár jogszabályt alkotó hatalma az országgyűlés bármilyen beleszólása vagy hozzájárulása nélkül érvényesül a haderő belső szervezetére vonatkozólag. A császárnak, mint legfőbb hadurnak természetes joga a hadsereg és haditengerészet békelétszámának a meghatározása.

13. cikkely.

" A császár üzen háborút, köt békét és ~~ő~~ zárja

" Bére a nemzetközi szerződéseket."

Ebben a tekintetben semmi különbség nincs a japán császár és a többi uralkodók eme jogköre között.

14. cikkely.

" A császár hirdeti ki az ostromállapotot.

Az ostromállapot feltételeit és következményeit törvény fogja meghatározni. "

15. cikkely.

" A császár adományozza a nemesi cimeket, a rangokat, a rendjeleket és a kitüntetéseket. "

16. cikkely.

" A császár rendeli el a közkegyelmet, az egyéni megkegyelmezést, a büntetések megváltoztatását és a rehabilitációt."

A 14 - 16. cikkelyekben említett, az államfőket általában megillető ostromállapot elrendelése körüli, továbbá cím, rang stb. adományozási, valamint az amnesztia, aggraciáció stb. elrendelési jogok tekintetében, melyek megilletik a teljesjogu államfőket, / értve itten csak az uralkodókat/, nem találunk ebben a vonatkozásban semmi különbséget a japán, illetve más

alkotmányok között.

17. cikkely.

" A kormányzói méltóság a császári házszabályok rendelkezéseinek megfelelően rendeltetik el.

A császárt illető hatalmat annak nevében a kormányzó /régens/ fogja gyakorolni. "

A régensség intézményét illetőleg a császári házszabályok rendelkezése értelmében a császár kiskorúsága esetére kell szervezni. Ugyancsak régenszt kell kinevezni arra az esetre is, ha a császár valamilyen okból kifolyólag tartósan lenne akadályozva az uralkodásban és a kormányzásban. Ez utóbbi esetben a kormányzói méltóság elrendeléséhez a Császári Ház Tanácsának és a Titkos Tanácsnak az előzetes tanácsadása kívántatik meg.

A japán alkotmány előbb tárgyalta első fejezetével kapcsolatban, kell szólnunk arról, hogy a japán monarchia alkotmánya erős egyeduradalomra támaszkodik, mely alapítása óta keletkezett történelmi tényeken, nemzeti és társadalmi vonásokon, faji lelkiületen és az alattvalók hagyományos hűségén alapul. El lehet mondani, hogy Japánban az uralkodó és az állampolgárok egy hatalmas családban egyesülnek, amelynek a tagjait

áthatják az összműködés és az összlet eszméi. Ez a japán közfelfogás a társadalom szilárd egységén alapul. Annak a ténynek, hogy Japán annyi év óta fennáll és, hogy nagyhatalommá lett, egyik nagyjelentőségű okát láthatjuk abban, hogy az egyes japán állampolgárok lelkében benne élt és benne él az a tudat, meggyőződés és kötelességérzet, hogy nekik, mint egy óriási állami gépezet alkatrészeinek, csavarjainak csak egy nagy célja van : az állam virágzása. Ez a felfogás, amelyet a legmagasabb szempontokból tekintve is joggal tarthatunk erkölcsösnek, hatja át valamennyi japán népréteget. Mindent a császárért ! Mindent a Hazáért ! Mi csak az államért vagyunk ! Csak az ilyen mentalitás mellett maradhatott fenn és fejlődhetett századok viharaiiban a japán birodalom.

Az előbb Japánt egy hatalmas családdhoz hasonlítottam. Ennek a családnak a feje, az apja : a császár. Ennek a világos megmagyarázására legyen szabad egy ősrégi japán hagyományra hivatkoznom. Különben pedig ez a shinto vallás tanítása is a japán faj, valamint a császári ház eredetére vonatkozóan is. E szerint a Napistennő unokáját a földre küldte, aki itt letelepedett és belőle sarjadt ki a Yamato nemzettség, a császári dinasztia őse, majd pedig ebből a japán faj. Tehát a nemzet magvát Japánban a dinasztia képezte.

A dinasztia az, amelyből a japán nemzet keletkezett. Ez a japán lélekre annyira jellemző közfelfogás fájának és a császárnak a származásáról, - miként Matsunami írja, - " változatlanul fog fennmaradni a japán népben, ameddig a japán faj élni fog !" Ilyen a császárság dicsősége, amely páratlanul áll a világban!

Mint előbb láttuk, a japán alkotmányban bizonyos államügyeknek /1. a császári házzal kapcsolatos viszonyok, 2. és más fontos államügyeknek/ közvetlenül a császár rendelkezése alatti tartozásának az elve mondatott ki. Ebből nemcsak az következik, hogy a tenno az állam élén álló uralkodó, hanem az is, hogy ő az államnak és az állami szuverénitásnak a megtestesítője. Ő az, akitől minden jog származik. Itt azonban meglepő hasonlóságot találunk a japán és a magyar alkotmány között. T. i. a császártan és a Szent-Koronatan tekintetében. Ha ez utóbbi lényegét abban látjuk, hogy Magyarországon minden jog forrása a szent korona és, hogy ez jelképesen és jogilag az egységes és oszthatatlan magyar államot jelenti, akkor ezen fogalmaknak a japán alkotmánnyal történő összehasonlítása után parallel mását látjuk a japán császár személyében. Miként nálunk a szent korona, úgy Japánban a császár minden jog eredője. Ebben az értelemben történt államszervi megvilágítása

után abszolút monarchának is nevezhetjük. De a császár uralma mégsem a szó igazi értelmében vett abszolút uralom, tehát nem gyakorolja azt kénye-kedve szerint. Az alkotmány adományozása folytán a császár saját maga jogkörét korlátozta azáltal, hogy az országgyűlés intézményének a megalapítása által a népet közvetve beengedte az uralomba. De a császár vigyázott arra, hogy ne tulságosan sok hatalmat engedjen át az országgyűlésnek a sajátja rovására, épen ezért ellentétben más országok parlamentjével, a japán országgyűlés az állam életében azokénál lényegesen kisebb jelentőségű.

A császárok általában népük javára és nem a saját érdekeinek az előmozdítására uralkodtak. Szinte hagyománnyá vált náluk az alattvalók jólétének a megteremtésére szolgáló uralkodás. Ezt a magasztos célt expressis verbis találjuk a Bevezetésben, annak első szakaszában. Bizonyítja a császárok eme altruista törekvését még Mommu császár következő szavaival: " A béke állapotába vezetjük a császárságot vissza és szerető gondoskodásunk ki fog terjedni kedvelt alattvalóinkra. " A császárok tehát megmutatták, hogy a monarchikus uralom célja az országfeletti uralkodás és a nép kormányzása s nem pedig a családok vagy egyesek magánérdekeinek a szolgálása.

A magyar és a japán uralkodói hatalom^{eredete} tekintetében különbség mutatkozik. A magyar közjog szerint a király hatalma nem a saját hatalma, hanem a szent koronáé. Ez a hatalom átruházott és nem eredeti hatalom, addig Japánban "az istenségtől való egyenes le- származása után" a császár hatalma eredeti hatalomként jelentkezik. A császári ősök alapították a japán államot. Tehát Japánban a dinasztia időrendben megelőzte az államot.

A szent korona és a császár mint olyan jelentik a következőket:

1. az állami főhatalom jelképét,
2. az állami főhatalmat és
3. magát az államot.

II. FEJEZET.

ÁLLAMPOLGÁRI JOGOK ÉS

KÖTELESSÉGEK.

A Meiji-alkotmány II. fejezete az állampolgári jogokról és kötelességekről szól, melyek itt a már meglevő, a császár és az állampolgárok között fennálló kapcsolatoknak a megerősítését jelentik. Így mintegy azok az állampolgári jogok és kötelessé-

gek garanciáiként jelentkeznek, más alkotmányokkal ellentétben, amelyeknél azok a szuverénitás kiterjedésének a megvilágítására szolgálnak.

18. cikkely.

" A japán állampolgársághoz szükséges feltételek törvényileg határoztatnak meg. "

A japán állampolgársághoz a törvény által megkivánt feltételek tekintetében nincs különbség a japáni és egyéb országok alkotmányai között.

19. cikkely.

" A japán állam polgárai a törvényekben és a rendeletben meghatározott minősítések szerint egyformán nevezhetők ki polgári, katonai vagy más közszolgálati állásokra. "

Innen az állampolgári egyenjogúság elvének az érvényesülése tükröződik ki.

20. cikkely.

" A japán állampolgárok a törvény rendelkezései szerint vannak kötelezve a hadi, illetőleg a haditengerészeti szolgálatra. "

Jelen cikkelyben az általános hadkötelezettség kimondásáról nincs szó.

21. cikkely.

" A japán állampolgárok a törvény rendelkezése szerint kötelesek adót fizetni."

A jelen cikkelyben foglalt rendelkezések alkotmánybiztosítékként jelentkeznek és annak a ténynek képezik természetes követelményét, hogy egy jogállamban az állampolgárok adófizetési kötelezettségének a mértéke a törvény rendelkezései szerint legyen megállapítva.

22. cikkely.

" A japán állam polgárai a törvény korlátaiban belül fogják élvezni a szabadköltözködés jogát. "

A szabadköltözködési jog szoros összefüggésben áll az egyén szabadságával. Jelen cikkelyben főleg az amerikai alkotmányok hatása figyelhető meg.

23. cikkely.

" Egyetlen japán állampolgár sem lesz letartóztatható, visszatartható, kihallgatható vagy megbüntethető, hacsak a törvény mást nem mond. "

24. cikkely.

" Egyetlen japán állampolgár sem fosztható meg attól a jogától, hogy a törvényben meghatározott bíróság előtt legyen kihallgatható. "

25. cikkely.

" Egyetlen japán állampolgár lakásába sem lehet behatolni, sem ottan házkutatást tartani annak a beleegyezése nélkül, a törvényben felsorolt eseteken kívül. "

A japán alkotmánynak a büntetőjog és a közjog körébe tartozó fenti cikkelyeinek rendelkezései nagy jelentősége abban áll, hogy fontos alkotmánybiztosítókat tartalmaznak.

26. cikkely.

" Minden japán állampolgár levéltitka sértetlenül őriztetik meg, kivéve a törvényben megemlített eseteket. "

Az alkotmánynak fenti nagyjelentőségű rendelkezése szintén a személyes szabadság biztosítására vonatkozik.

27. cikkely.

" Minden japán állampolgár tulajdonjoga sértetlenül fog maradni.

A köz javára szükségessé váló szabályozások törvényileg fogadtatnak el. "

A tulajdonjog biztosításának a fontosságát már a Bevezetés is kihangsúlyozza.

28. cikkely.

" A japán állampolgárok sem a béke, sem pedig a rend hátrányára és nem ellentétben állampolgári kötelességeikkel élvezni fogják a vallás szabadságát. "

A japán alkotmány magasrendűségéről tesz tanuságot ez a cikkely, mely tekintet nélkül az állampolgárok vallására a béke és rend korlátain belül mindenki részére biztosítja a vallásszabadságot. Bevett vagy elismert vallásfelekezetek közötti különbséget a japán alkotmány nem ismeri. Különös jelentősége van ennek a cikkelynek a keresztyén missziók szempontjából, ugyanis lehetővé vált Japánban is az alkotmány rendelkezése értelmében a krisztianizálás áldásos munkássága.

29. cikkely.

" A japán állampolgárok a törvény korlátain belül fogják élvezni a szólásszabadságot, a sajtószabadságot, a gyülekezeti és egyetalkotási jog szabadságát. "

30. cikkely.

" A japán állampolgárok a tisztelet illő formáinak a megtartása mellett, előterjeszthetik kéréseiket, azonban kötelesek alkalmazkodni az azokra vonatkozó jogszabályokhoz. "

Előbbi cikkelyek a polgári jogbiztosítására vonatkoznak.

31. cikkely.

" A jelen fejezetet magábanfoglaló rendelkezések a császárt illető hatalom gyakorlására nem vonatkoznak háboru idején vagy a nemzeti végszükségnek az eseteiben. "

Itt a császár részére háboru vagy végszükség eseteire kivételes hatalom van biztosítva. Az ilyen rendkívüli esetekben a császár hatalmának korlátai-ként az alkotmány II. fejezetében az állampolgárok részére garantált jogok nem állhatnak.

32. cikkely.

" A jelen fejezet előbbi cikkelyeiben foglalt rendelkezések, amelyek nincsenek összeütközésben sem a törvényekkel vagy más egyéb jogszabályokkal, sem pedig a hadseregi és haditengerészeti fegyelemmel, alkalmaztatnak a hadsereg és a haditengerészet tisztikarára és legénységi állományára is."

III. FEJEZET.

A Z O R S Z Á G G Y Ü L É S .

A japáni országgyűlésnek, ellentétben más államok országgyűléseivel, lényegesen kisebb hatalma, sulya mutatkozik meg abban, hogy Japánban a császári házra vonatkozólag annak széleskörű önkormányzati elve érvényesül. A császári házat illető szabályozást maga a császár vitte végbe és a császári házszabályok értelmében egyes egyedül csak ő ebben a tárgykörben jogot alkotni és határozni. Ebből az a következtetés vonható le, hogy Japánban az országgyűlés nem jogosult a császári házzal kapcsolatos ügyekben való részvételre vagy beleszólásra. Ebből a tényből is kitűnik a japán alkotmány egyik sajátos vonása.

33. cikkely.

" Az országgyűlés két házból fog állani : a főrendiházból és a képviselőházból. "

34. cikkely.

" A főrendiház, - házszabályainak megfelelően, - a császári ház tagjaiból, a rendekből és a császár által kinevezett személyekből fog állani. "

A főrendiház tagjainak a száma nincs határozott számhoz kötve. A császár által a főrendiházba kinevezett tagokhoz jönnek még ugyancsak a legmegasabb kinevezés alapján a császári akadémia tagjai és a legtöbb adót fizetők csoportja. A tagsági korhatár

30 év.

35. cikkely.

" A képviselőház a választótörvény rendelkezései értelmében a nép által választott tagokból fog állani. "

Az utolsó japán választójogi tv. szerint /1925./ képviselőválasztási joggal csak férfiak bírnak. A szavazatjog elvben mindenegyes állampolgárt megillet, általános, egyenlő, titkos és önkéntes. /Tehát a szavazástól távolmaradót semminemű joghátrány nem éri./ A választás közvetlen, a népképviselet elve érvényesül, valamint a vt. szerint a választókerületi és az egyszeri szavazási rendszer fogadtatott el. Az aktív választójog a 25. életévnek a betöltésével kezdődik, a passzív pedig 30.-tól. Bizonyos magasabb képesítésűekre vonatkozóan a korhatár tekintetében /de csak az aktív választójoginál / engedményeket tesz a törvény. Az inelegibilitásra és az inkompatibilitásra vonatkozó általános rendelkezések a japán választó tv.-ben is fellelhetők.

36. cikkely.

" Senki sem lehet egy és ugyanabban az időben mindkét háznak a tagja. "

37. cikkely.

" Minden törvényhez szükséges az országgyűlés beleegyezése. "

Ezek a cikkelyek is azt bizonyítják, hogy a japán alkotmány átvette a mintául szolgáló modern alkotmányokból az országgyűlésre vonatkozó fenti korszerű rendelkezéseket.

38. cikkely.

" Mindkét ház szavazni fog a kormány által benyújtott javaslatok fölött és kölcsönösen kezdeményezhet törvényjavaslatokat. "

Miként nálunk, úgy Japánban is a kormány által beterjesztett javaslatokat az országgyűlés köteles tárgyalni.

39. cikkely.

" A két ház vagy bármelyike által elvetett javaslat ugyanabban az ülészakban újra nem tárgyalható. "

A vonatkozó rendelkezés a ház munkájának a meggyorsítását célozza.

40. cikkely.

" Mindkét ház leírhat a kormányhoz a jogszabályokra vagy bármely más tárgyra vonatkozólag. Ha valamilyen ok miatt az ilyen leiratok visszaküldetnének a két ház ugyanabban az ülészakban másodszor is le-

irhat. "

41. cikkely.

" Az országgyűlés évente lesz összehiva. "

42. cikkely.

" Egy országgyűlési ülősszak három hónapig fog tartani. Szükség esetén császári rendeletre egy ülősszak tartama meghosszabbitható. "

43. cikkely.

" Ha sürgős szükség fenyeget, egy rendes ülősszak folytatásaként rendkívüli ülősszak hívható egybe.

A rendkívüli ülősszak tartamát császári rendelet állapítja meg. "

44. cikkely.

" Az országgyűlési ülősszaknak a megnyitása, berekesztése, meghosszabbítása egyidejűleg mindkét ház részére eszközöltetik.

A képviselőház feloszlataának az elrendelése esetén a főrendiház ugyanarra az időre elhapoltatik. "

45. cikkely.

" Ha a képviselőház feloszlataása elrendeltetik, császári rendeletre a tagokat újra kell választani. Az új ház a feloszlataás napjától számított öt hónapon belül lesz összehiva. "

Ezen cikkelyekben az országgyűlés belszo-
vezetébe vonatkozóan történik intézkedés. Ebben a te-
kintetben is a japán alkotmány az amerikai alkotmány-
mintákat követi. /1. az orsz. gyűl. évenkénti össze-
hívását. /

46. cikkely.

" Az országgyűlés egyik házában sem lehet
vitát kezdeményezni, sem pedig szavazást tartani, ha
annál a tagok összlétszámának legalább egyharmada
nincs jelen. "

47. cikkely.

" Mindkét házban a szavazáshoz abszolút
többség szükséges. Szavazategyenlőség esetén az elnök
dönt.

Az utóbbi cikkelyekben a házhatározatok tar-
talmi jóságát kívánja biztosítani az alkotmány, nehogy
a hozandó legmagasabb állami akarat demokratikus el-
hamarkodottságnak legyen kitéve.

48. cikkely.

" Mindkét ház nyilvános ülésben tanácskozik.
Házhatározatra vagy a kormány kérésére a tanácskozások
zárt ülésben tartatnak. "

49. cikkely.

" Az országgyűlés mindkét háza kölcsönösen

terjeszthet feliratokat a császár elé. "

50. cikkely.

" Mindkét ház elfogadhatja az állam polgárai által betérjesztett folyamodványokat. "

A kérelmezési és panaszjognak nagymérvű kiterjedtségére mutat a fenti szabályozás. Japánban az állam polgárai saját nevükben sajátjuk nyújthatnak be folyamodványokat, addig nálunk csak országgyűlési tag által.

51. cikkely.

" Mindkét ház megalkothatja a saját belügyeik intézésére szükséges szabályokat, azon szabályozásoknak a kivételével, amelyekről a jelen alkotmányban és a házzabályokban már gondoskodás történt. "

Innen a házak belső jogforrási jellege tűnik ki.

52. cikkely.

" Bármelyik háznak egy tagja sem vonható felelősségre a házban kinyilvánított bármilyen nézetért vagy az ott leadott szavazatáért, kivételt csak az illetékes ház képez. Ha pedig valamilyen ügyben valamilyik tag a nyilvánosság színe előtt beszédben, nyomtatásban, írásban vagy bármi más hasonló módon hozta nyilvánosságra nézeteit, azért köztörvényileg válik felelőssé. "

53. cikkely.

" Mindkét ház tagjai az ülészek alatt mentve lesznek a letartóztatástól, kivéve, ha a ház ebbe beleegyezését adja, továbbá a tettenérésnek vagy azoknak a bűncselekményeknek az eseteit, amelyek belföldi zavartkeltéssel vagy külföldről jövő fenyegető veszéllyel kapcsolatosak. "

Az 52. és 53. cikkelyben az országgyűlési tagokat megillető szólásszabadságról és mentelmi jogról van említés, az őket érhető zaklatásoknak az elkerülése céljából, hogy ezáltal is könnyebben szolgálhassák a köz javát.

54. cikkely.

" Az állam miniszterei és a kormány kiküldöttei bármikor helyet foglalhatnak és felszólalhatnak mindkét házban. "

A házak tagjain kívül kizárólag a miniszterek és a kormánykiküldöttek foglalhatnak helyet és szólalhatnak fel az országgyűlésen. Ez utóbbi jog számukra egyben kötelesség is.

IV. FEJEZET.

A MINISZTEREK ÉS A TITKOS TANÁCS.

55. cikkely.

" Az illetékes miniszterek tanácsot fognak adni a császárnak és ezért felelősek lesznek.

Az államügyekre vonatkozó minden törvénynek, minden császári rendeletnek és császári leiratnak miniszteri ellenjegyzéssel kell ellátva lenni. "

Az e cikkely alá eső rendelkezést külön is kihangsúlyozza az alkotmány bevezetése, kiemelve az itt tárgyazó szabályozásnak rendkívül fontos jelentőségét. Ezáltal lehet felelősségre vonni a végrehajtó hatalom legfőbb irányítóit, akik most már jogsértés esetén nem hivatkozhatnak arra, hogy "mi csak a császárnak tartozunk felelősséggel, merthízen az ő hivatalnokai vagyunk."

56. cikkely.

" A titkостanácsosok a Titkos Tanács szervezeti szabályai szerint fontos államügyekben fognak tanácskozni, amikor is tanácsikat a császár meghallgatja."

A japán Titkos Tanács kb. olyan szerepet tölt be az állam életében, mint Olaszországban a Gran Consiglio Fascista. Nálunk a nemrég létesített titkостanácsosi méltóság pusztán cím jelenti, addig Japánban a TT. fontos állami tanácsadó szervként működik. Nálunk különben a Titkos Tanács mint testületi szerv nem létezik.

V. FEJEZET.

A BIRÓI HATALOM.

57. cikkely.

" A birói hatalmat a törvényen alapuló bíróságok a császár nevében gyakorolják a törvény értelmében. "

Az e cikkelyben foglalt rendelkezés az alkotmány egyik sarkalatos tétele.

58. cikkely.

" A bírók azok közül lesznek kinevezve, akik a törvény szerint megkivánt képesítéssel rendelkeznek. "

Egy bíró sem mozdítható eláállításából, kivéve a bűnügyi ítélet és a fegyelmi büntetés eseteit.

A fegyelmi büntetésre vonatkozó szabályozás törvényileg fog eszközöltetni. "

E cikkely értelmében bíró csak az lehet, akinek megvan az előírt képesítése. A bírának állásukból való elmozdíthatatlansága szintén a bíróság funkciójának, az anyagi igazság megközelítése szerint történő ítélkezésnek a megkönnyítését célozza, egyben a birói függetlenségnek is eszköze, miáltal az ítélkezés pártatlanságát is előmozdítja.

59. cikkely.

" A bíróság tárgyalásai nyilvánosan vezetettek és ítéletei nyilvánosság előtt hozatnak.

Ha a tárgyalás folyamán bizonyos aggodalom merül fel abban a tekintetben, hogy a nyilvánosság hátrányos a közbéke és a közrend, valamint a közerkölcsiség fenntartása szempontjából, a nyilvános tárgyalás a törvény rendelkezése és a bíróság határozata következtében felfüggeszthető. "

60. cikkely.

" A különös bíróság illetékessége alá eső minden ügy speciális törvényi szabályozás útján szabályoztatik. "

61. cikkely.

" A bíróság nem határozhat oly perben, amely olyan /a perben/ felhozott jogokra vonatkozik, melyeket a közigazgatási hatóságok jogszabályt sértő intézkedéseikkel hágtak át és amelyek speciális törvényi szabályozás folytán a Közigazgatási Bíróság illetékessége alá esnek. "

Ebben az V. fejezetben megtalálunk minden a független és törvényen alapuló bíróságra vonatkozó korszerű szabályozást, melyek valamennyi civilizált nemzet alkotmányában fellelhetők. Jelen fejezet utolsó cikkelyében kifejezetten tűnik ki Japánnak jogállam jellege.

VI. FEJEZET.

A PÉNZUGY.

62. cikkely.

" Az új adó kivetése vagy a már meglévő adónak a módosítása törvényi szabályozás útján határozottik el.

Minden esetben az összes közigazgatási illetékek vagy más beszámítási természetű állami jövedelmek nem esnek a fenti záradék fogalma alá.

Az államkölcson felvételéhez és az államkincstár terhére kötött egyéb kötelezettségeket magában foglaló szerződéshez az országgyűlés beleegyezése kivántatik meg, kivéve azokat, amelyekről a költségvetésben gondoskodás történt."

63. cikkely.

" A jelenben beszédendő adók a régi rendszer szerint hajttnak be, amennyiben azokra új törvényi szabályozás nem alkottatott. "

64. cikkely.

" Az állami bevételekhez és kiadásokhoz az évi költségvetés folyamán az országgyűlés beleegyezése szükséges.

A költségvetés címeiben és szakaszaiban történő valamennyi tulkiadás jóváhagyásra szorul vagy

azon kiadásokhoz,- amelyekről a költségvetésben gondoskodás nem történt,- az országgyűlés utólagos jóváhagyása által válik szükségessé. "

A fenti cikkelynek a felhatalmazás folytán az országgyűlés egyik legfontosabb feladatkörét nyeri.

65. cikkely.

" A költségvetést először a képviselőházban kell tárgyalni. "

A japán közjog szellemének megfelelően in principio a két ház egyenrangú. Mégis azonban azt olvashatjuk ki, hogy a költségvetésnek elsőizbeni tárgyalásának a jelentősége folytán mintha a képviselőháznak Japánban is nagyobb lenne a jogállása.

66. cikkely.

" A császári ház kiadásai évente fizettetnek ki az államkinestárból a most meghatározott összeg erejéig, ahhoz az országgyűlés beleegyezése nem kívánatik meg, kivéve akkor, amidőn annak a felemelése válik szükségessé. "

67. cikkely.

" A császárt illető hatalmakra vonatkozó s az alkotmányon alapuló meghatározott kiadásokat, valamint azon kiadásokat, melyek a törvényi szabályozás folytán emelkedtek vagy, melyek a kormány törvényes

kötelezettségeire vonatkoznak, a kormány beleegyezése nélkül azokat az országgyűlés sem elutasítani, sem pedig leszállítani nem fogja. "

68. cikkely.

" A különleges szükségleteknek rendeleti uton történő kielégítéséhez, egy bizonyos összegnek az erejéig, mint a Folytatólagos Kiadások Alapjához, a kormány kérheti az országgyűlés hozzájárulását előzőleg meghatározott évszámra. "

69. cikkely.

" A költségvetésben elkerülhetetlen hiányoknak rendeletileg történő pótlása és az előre nem látott szükségletek kielégítése céljából ugyanazon költségvetésben Tartalék Alapról kell gondoskodni. "

70. cikkely.

" Ha az országnak belföldi vagy külföldi helyzetéből kifolyólag az országgyűlés nem lenne egybehívható, császári rendeletre a kormány sürgős szükség esetén a közbiztonság fenntartása céljából az összes szükségesséváló pénzügyi intézkedéseket megteheti. "

Jelen cikkely sürgős szükség esetén országgyűlés össze nem ültekor kivételes hatalmat biztosít a kormánynak.

71. cikkely.

" A költségvetésnek az országgyűlés általi meg nem szavazása vagy hatályba nem lépte esetén a kormány az előző évi költségvetés szerint jár el. "

Az idevonatkozó intézkedés az állami gépezet állandó zavartalan működésének a biztosítására szolgál.

72. cikkely.

" Az állami bevételek és kiadások végső összege a Legfőbb Állami Számvevőszék által hitelesített és ezt a kormány a Legfőbb Állami Számvevőszéknek a jelentésével együtt beterjeszti az országgyűlésen. "

A Legfőbb Állami Számvevőszék szervezetét, hatáskörét és illetékességét külön törvény határozza meg. "

Az állami pénzügyeket tárgyzó eme fejezetben is megtalálhatjuk mindama rendelkezéseket, melyek minden modern kulturállamban fellelhetők. Ebben a tekintetben a japán alkotmány rendelkezései megegyeznek a többi alkotmányok pénzügyi szabályozásaival.

VII. FEJEZET.

KIEGÉSZÍTŐ RENDELKEZÉSEK.

73. cikkely.

" Ha a jövőben szükségessé válik a jelen alkotmány rendelkezéseinek a megváltoztatása, annak az

eredményezéséhez szükséges javaslat császári rendeletre az országgyűlésen terjesztetik elő.

A fenti esetben egyik ház sem kezdeményezhet vitát, ha nincs jelen összes tagjainak legalább kétharmada és semmi változtatás sem vihető végbe, hacsak nem kevesebb, mint a jelenlévő tagoknak a kétharmadnyi többsége szereztetik meg. "

Tekintettel arra, hogy a japán alkotmányt maga a császár adományozta, éppen ezért nyilvánvaló, hogy azt egyedül csak ő jogosult megváltoztatni. Ezt fejezi ki expressis verbis a Bevezetés. /1. 7. és 8. old./ Sőt még a császár kezdeményezésére a házban beterjesztett javaskat feletti vita tárgyában is némi korkátozást ír elő a japán alkotmány most idézett cikkelye. Minthogy az országgyűlésnek nincs joga az alkotmányt megváltoztatni, épugy ez a jog nem illeti meg az esetleges régens sem. /1. 75. cikkelyt/ Hozzátehetjük ehhez még azt, hogyha sem az országgyűlésnek, sem a régensnek nincs joga az alkotmány megváltoztatására, akkor magától értetődik, hogy egy miniszternek vagy egy orsz. gyűl. tagnak sincs megengedve, hogy az alkotmány revíziójára vonatkozóan javaslatot nyújtson be. Bármilyen esetleges alkotmányrevízió esetén figyelmet érdemel az a tény, hogy az alsóházi tagok tevékenységére a tanácskozás és a határozathozatal tekintetében nagy megszorítás van rá róva.

74. cikkely.

" A császári házszabályok semmiféle módosítása sem kérhető annak az országgyűlési tárgyalásra történő benyújtása útján.

A jelen alkotmány egy rendelkezése sem módosítható császári házszabály által. "

Az alkotmányrevízióval kapcsolatos rendelkezések a császári ház szabályaira vonatkozóan is fennállnak.

75. cikkely.

" A régensség tartama alatt sem az alkotmányba, sem pedig a császári házszabályokba semmiféle módosítás nem vihető végbe. "

76. cikkely.

" A már meglévő jogszabályok, az ilyenek mint törvények, rendeletek, szabályrendeletek vagy bármi néven is neveztetnek, továbbra is hatályban meradnak, amennyiben a jelen alkotmánnyal nem ellenkeznek.

A már meglévő szerződések és rendeletek, amelyek kötelezettségeket rónak a kormányra és, amelyek kiadásokkal vannak összefüggésben a 67. cikkely rendelkezése alá esnek. "

Az első szakaszban leszögezett elvnek a kimondása azért volt kívánatos, hogy a meglévő különböző jogforrások esetleges eltérő intézkedései esetében az

illető hatóságok és magánszemélyek tájékoztatva legyenek az iránt, hogy mennyiben alkalmazhatók azok a jelen alkotmánytörvény rendelkezései mellett.

Végigmenve a japán alkotmányon, abban a következő fő különbségeket találtuk a kormányzásnélküli uralkodás elvén álló nyugateurópai alkotmányokkal történő összehasonlítás után:

1. A japán alkotmány a császár által adományozott alkotmány.
2. Az alkotmány megváltoztatási joga kizárólag a császárt illeti meg.
3. Az uralkodó hatalma csaknem diktátori hatalom.
4. Az uralkodócsalád önkormányzati elve érvényesül.
5. Az országgyűlés lényegesen kisebb hatalma.
6. A polgári és a katonai ügyeknek a szeparációja.

/Bár ez utóbbi - mint Fujii írja - "nincs az alkotmány írott kódexében, hanem még az alkotmány kihirdetése előtttről szokásjogi szabályként áll fenn./

Az alkotmány értelmezését, magyarázatát illetőleg kell még említést tenni. Az alkotmányban egy állami szerv kizárólagos interpretálási jogosultsága sincs feltüntetve. Más szavakkal tehát az alaki államhatalom mindhárom ágának szervei a logika szabályai szerint saját magyarázati jog birtokosaiként tekinthe-

tők. A Közigazgatási Biróságnak és a Legfőbb Állami Számvevőszéknek hatáskörében bizonyos korlátig saját interpretálási jogosultsága van. Ez a "bizonyos korlátig" kifejezés a császáron kívül minden államszerv magyarázati jogára vonatkozik és azt jelenti, hogy végső, autentikus magyarázatra egy államszerv sem jogosult, csak a császár, akinek egyedüli akaratán nyugszik a japán alkotmány, mely kihirdetése és hatálybalépte után az állami akarat kifejezésekként jelentkezik. Az interpretáció tekintetébeni ellentét elsimítására, kiegyenlítésére Japánban nincs^{egy} annyi hatáskörrel rendelkező fórum, mint nálunk a Közigazgatási Biróság. Bár ez utóbbi Japánban is megvan, de relative kisebb interpretációs jogkörrel, mivel magyarázata a császáréval nem ellenkeezhet. A magasabb államszervek között felmerült interpretáció-ellentét kiegyenlítésének az eszköze: a császár, aki pl. azokban az esetekben fog dönteni, amikor a két ház vagy a képviselőház és a kormány közötti interpretációs ellentétet kell elintézni.

Ami a japán alkotmány alaki részét illeti, meg kell állapítanunk, hogy az azt megalkotó Titkos Tanács világosan, szabatosan és röviden igyekezett munkáját elvégezni.

Az alkotmány anyagi részére vonatkozólag meg kell jegyeznünk, hogy a japán alkotmány tömör és precíz

szabályozásokat foglal magában.

Midőn Dicey és Anson oxfordi jogprofesszorok végigolvasták a japán alkotmány szövegét, elragadtatásukban akként nyilatkoztak, hogyha egy hirtelen életre támadt nemzetnek új alkotmányt kellene készítenie, az nem tudna magasabbrendűt alkotni a japáninál.

A japán alkotmány jellegzetességeinek a támogatására a japáni állam alábbi négy sajátossága szolgál:

1. Az állam örökkétartó volta. /v.ö. az alk.1.c./
2. A császárnak a méltósága. /De ezért az államé is/
3. Az állam: a császár és az állampolgárök egysége.
4. Az állami abszolutizmus.

Mindezen pontokat a japánok történelmi okmányokkal próbálják bizonyítani, már amennyiben azok rendelkezésre állnak. Különösen az első pont tűnik fel nekünk kételkedő európaiaknak lehetetlennek. De már az idevonatkozó japán okoskodásra is azt kell mondanunk, hogy ez abszurdum, mivel ők úgy gondolkodnak, hogy "ami a múltban megvolt, meglesz az a jövőben is." /1. Fujii/ Ez a nekünk "sántító" logikai proceszus a japánok előtt egészen természetesnek látszik és eloszlát előttük minden ellentmondást. A tudomány fegyvereinek az eszközeivel már sokan megkisérelték azt, hogy felfedjék a császár és ezzel együtt a japán faj származásának

a titkát, azonban az eddigi kutatások nem vezettek abban a tekintetben eredményre, hogy megdőntötték volna a nagy japán család származásának ősrégi mitoszát. A japán nép eme hitét nem ingatták meg sem a tudomány előrehaladásai, sem az emberi gondolkodásban végbement változások, sem pedig a világ arcát átformáló nagy külföldi forradalmak és háborúk. Ez a hit dicsősége és büszkesége a japán népnek, amely elégedetten él a császár jóindulatu uralma alatt, akinek személye maga az isten. A japánok megvannak győződve, hogy a császár iránti hűségben egységgé összeforrott japán faj addig fog tartani, ameddig a világ fennáll és mindaddig meg fog maradni a japán állam, ameddig csak az égre feljön a nap, a japán császárság szimbóluma !

Ezt a gondolatot szépen fejezi ki a japánok himnusza, a Kimigayo, mely a következőkép hangzik :

" Urunk kora addig tartson,

Hogy homokból szikla legyen

S rajta a moha kihajtszon ! "

/ford. Imaoka/

□ □ □

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
13464/18-5 gyarapodási naplósám.